

CULTURA

'Cosmos Fàctory', el còmic

L'únic còmic per a
adults fet
íntegrament en
català es
manufatura a
l'illa de
Formentera i els
seus artífexs es fan
dir Col·lectiu ADN.

Era l'època de la febre de *Totem*, 1984, *Heavy Metal*, *Moebius*, *fanzines*... Era el curs 84-85. Aleshores, dos joves formenterers que estudiaven batxillerat a l'únic institut de l'illa decidiren, enlluernats pel boom del còmic, pujar al carro de la ficció i nasqué *ADN*, "la primera revista de còmic de Formentera", que resava el subtítol. Una capçalera curta i impactant, com era moda.

Deu anys després, Vicent Ferrer, filòleg, i Joan Moreno, dibuixant, han reprès l'aventura, i també l'han rebatejada. La segona revista de còmic de l'illa es diu *Cosmos Factory*, el mateix nom del disc del grup nord-americà Creedence Clearwater Revival editat l'any 1969, d'on ve també l'estètica dels seixanta de la capçalera. Enrere han quedat set números d'*ADN*, que sortiren amb una periodicitat mitjana de nou mesos. Set números que van des de les fotocòpies fins a la impremta i amb un últim número amb portada a color. "Vàrem deixar de fer *ADN* i vàrem fer *Cosmos Factory* per canviar una mica de cosa, però el canvi va ser més formal que no de fons. Les característiques són pràcticament les mateixes", afirma Vicent Ferrer. La continuïtat queda també reflectida en el nom de la "societat" que realitza el còmic, el conegut Col·lectiu *ADN*.

De l'objectiu inicial encara resten moltes coses, però l'actual revista aporta alguns elements nous. L'espina dorsal de la publicació està constituïda per les *anima mater* esmentades, però la tendència inicial a incorporar nova gent és una norma de la casa. El contingut de la publicació -"tot passa sempre un primer sedàs de qualitat, una mena de prova de foc", diu Ferrer- està format per un espai dedicat a aquelles historietes de caire afeccionat, una "petita clariana" que sempre roman oberta per aquelles persones que comencen. Hi ha un seguit d'històries d'una qualitat discreta, que solen ser de temàtica més local i sense cap dibuixant de renom darrere. Són històries que, segons el nostre interlocutor, proporcionen guions amb més facilitat, a més de tractar-se d'una fórmula idònia de "vincular-hi la gent; aquest és el cas del personatge John McGregor [en Joan de Can Gregori, que se'n va a Amèrica a buscar fortuna i va a parar al Far West, on pren el nou nom, per tornar després a Formentera], que no té cap sentit en un lloc com, per exemple, Sant Cugat del Vallès".

Tot i la predisposició a la temàtica illenca, la història d'*ADN*, i ara *Cosmos*

Factory, va plena de noms com Joaquim Ruyra, Pere Calders, Carme Riera, Arthur C. Clarke o Julio Cortázar, entre d'altres.

La revista guarda, emperò, un important espai dedicat a l'estrella, el mateix Joan Moreno, que en l'*ADN* hi va trobar la seua vocació real, el dibuix. Així, de l'Institut se n'anà a Barcelona, on va estudiar arts gràfiques a la Llotja. 1992 va ser l'any de la seua professionalització, quan va començar a col·laborar en revistes de renom com *Víbora* o *Makoki*. Moreno és un dels joves valors que ha estat temptejat pels editors japonesos, per a publicar en els *manga* ("tebeos") nipons. De fet, en el primer número de *Cosmos Factory* inclou una prova de 15 pàgines que aquest jove autor formenterer va fer per

a un d'aquests editors. Aquesta és una de les novetats que han contribuït a la progressiva dignificació d'un producte que tot i ser local, mai no ha renunciat al seu esperit fundacional, que no és altre que esdevenir un còmic per a adults de qualitat escrit en la seua totalitat en llengua catalana. Però la professionalització de Moreno significa també l'entrada de nous col·laboradors, tant en l'*ADN* en el seu moment com a *Cosmos Factory*. Un exemple és Luis Alberto Maldonado, qui a l'igual de Moreno treballa també per als japonesos.

Certa simpatia en cercles especialitzats. Una altra novetat del *Cosmos Factory* és el subtítol, ara "còmic d'Eivissa i Formentera". Vicent Ferrer explica el matís: "D'un costat, la revista està feta bàsicament per gent de Formentera, i dins de l'illa per gent de Sant Ferran de ses Roques, un lloc caracteritzat pel mestissatge, on es bar-

regen *hippies* i forasters amb gent de l'illa; de l'altre, està editada per l'Editorial Mediterrània d'Eivissa".

Tot i que *Cosmos Factory* s'ha distribuït arreu dels Països Catalans, fora de les Illes Pitiüses, on compta amb la millor distribució, on millor s'ha venut és a Barcelona.

Potser pel fet que els artífexs de la revista sempre han volgut mantenir el seu caràcter de publicació entesa d'una manera tradicional, com els còmics d'autor clàssics, tant l'*ADN* abans com el *Cosmos Factory* ara s'han guanyat una certa simpatia entre els cercles especialitzats. Segons Ferrer, això pot estar afavorit per "la pinzellada folclòrica que comporta el fet de ser un producte formenterer, a

banda de la qualitat que se li ha reconegut en algunes ressenyes fetes en publicacions com *Víbora* o *Makoki*".

La primera sortida de Vicent Ferrer i Joan Moreno amb la revista, aleshores l'*ADN*, sota el braç per tal de donar-la a conèixer és recordada pel primer amb poc entusiasme: "Va ser l'any 1988, i anàrem al Saló Internacional del Còmic, que es va fer a les Drassanes barcelonines. Hi anàrem amb molta il·lusió però ens vàrem decebre en veure que allò en lloc de ser un gran espai d'intercanvi, que és el que nosaltres enteníem que havia de representar, era una gran botiga del còmic; a banda que l'Ajuntament de Barcelona ens assignà un lloc en un racó".

Joan Mari

